

بررسی سنگ های قیمتی در اشعار فرخی سیستانی

امیر جعفری ۱، زهرا شجاعی ۲

۱- کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور کرمان

Amirjafari3533@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه شیراز

Zahrashojaei01@gmail.com

چکیده

فرخی سیستانی شاعر بزرگ قرن چهارم و اوایل قرن پنجم هجری است که به خاطر ممارست و مطالعه آثار پیشینیان و مهارت در فن موسیقی و دارا بودن ویژگی برجسته سهل و ممتنع، اشعارش از مقامی والا در شعر و شاعری برخوردار می باشد، به گونه ای که بسیاری از شاعران در سروده های خود ابیاتی از فرخی را تضمین کرده و یا قصایدی بر وزن و قافیه و مضمون قصاید او سروده اند، هدف اصلی مقاله حاضر، سنگ های قیمتی در اشعار فرخی سیستانی را بیان می کند و همچنین شناخت مفاهیم شعری او از قرن ششم تا پایان روزگار بازگشت را نشان می دهد، روش مورد مطالعه در این پژوهش بصورت تحلیلی و توصیفی است، یافته های کلی این پژوهش مشخص کرد که فرخی فقط شاعری مداح نیست و قصاید او فقط مدح نیست؛ بلکه مدایح او بیان کننده اوضاع سیاسی و مسائل اجتماعی در دوران غزنوی است. می توان گفت که، در حقیقت، دیوان او مکمل کتب تاریخی فوق است و در بعضی موارد، به علت ثبت جزئیات، بر آن ها برتری می یابد. بنا بر پنداشت نگارندگان مقاله، فرخی نه تنها به ستایش غزنویان نپرداخته است، بلکه شاید آنان را سرزنش هم کرده باشد.

واژگان کلیدی: فرخی سیستانی، دوره غزنوی، فیروزه، زیبانگاری، سنگ های قیمتی

مقدمه

استفاده از سنگ های قیمتی در طول تاریخ نزد بعضی اقوام حرمت و قداست خاصی داشته و اعتقاد خاصی در پی استفاده از آنها نهفته بوده است. سنگ و مهره ها در نزد ایرانیان باستان ارج و مقام خاصی داشته و برای هر نوع آن خواصی می شناخته اند و به همین علت روی مهره هایی از سنگ های قیمتی نقوشی به عنوان اوراد و دعا و برای دفع ضرر و شر حک می کردند و به گردن می آویختند یا به بازو می بستند. یکی از پرکاربردترین نگین ها سنگ عقیق است، این سنگ (از عهد باستان هزاره سوم قبل از میلاد) برای ایرانیان شناخته شده بود و به آن (سیکاپروش) می گفته اند؛ رسم بر آن است که دیوان یک شاعر، خاصه اگر او فیلسوف یا عارف نباشد، فقط از نظرگاه های سبک شعر، واژه ها، ترکیبات، و مسائلی از این دست بررسی شود. اما در این مقاله بازتاب و بررسی سنگ های قیمتی در اشعار فرخی سیستانی بررسی شده است، زیرا فرخی شاعری است توانا در بازگویی و ستایشگری زبان ادبی. غزنویان یکی از سلسله های غیرایرانی ترک نژاد بودند که در ایران به قدرت رسیدند، شاهان مستبد غزنوی، همچون هر خودکامه ستمکار دیگری، که در عمل منفور همگانند، خواهان ستایش و تمجید بودند. آنان مدایح ستایشگران را به بهای گزاف می خریدند؛ در نتیجه، دربار آنان پر بود از ستایشگران و مداحان، یکی از این ستایشگران فرخی سیستانی است بنابراین توجیه این که شاعری به نام فرخی، چرا و تحت چه عواملی دیوان خود را انباشته از این اشعار می کند، مساله ی اصلی نوشتار حاضر می باشد. سعی بر این است تا با استناد به ابیاتی که